

**S F Â N T U L
E F R E M S I R U L**

**CUVÂNTĂRI DE LAUDĂ
LA SFINȚI**

Traducere din limba greacă veche, introducere și note
ALEXANDRU PRELIPCEAN

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA
Iași, 2019

CUPRINS

Notă asupra ediției 7

Cuvântări de laudă la sfinți

Despre Iulian ascetul	11
Cuvânt de laudă închinat Sfinților Petru, Pavel, Andrei, Toma, Luca și Ioan și cele despre Toma din Evanghelia după Ioan	21
Cuvânt de laudă la cei 40 de Mucenici	35
Cuvânt de laudă la slăviții Mucenici, care au mărturisit în întreaga lume	59
Cuvânt de laudă la Mucenici	69
Cuvânt la mucenicia Sfântului Mare Mucenic Bonifatie	77
Cuvânt de laudă la Sfântul Vasile cel Mare	85
Despre viața fericitului Avramie și a nepoatei sale Maria	97

*

Testamentul Sfântului Efrem	123
Indice de referințe scripturistice	149

Despre Iulian ascetul*

Acest bărbat, desăvârșit între asceți, a fost rob. Desigur, la început, după cum el însuși ne povestește, a trăit într-o mare risipă. După aceasta, de vreme ce a ajuns la cunoștință, a trăit în chip drept, chiar dacă a pățimit multe de la stăpânii săi din Heliopolis, [cetate] care se găsește lângă Muntele Liban, stăpâni care au căzut în idolatrie. Atunci când stăpânul său a murit, [Iulian] a lepădat lumea și s-a făcut monah; L-a iubit, desigur, pe Domnul [Iisus Hristos] din tot sufletul și din toată inima sa, astfel încât a izbutit să cuprindă orice virtute. A dobândit multă cucernicie și o smerenie deosebită. Și acestea, nu după cum o dobândesc unii care, după plecarea din viața cea lumească, deși s-au lăsat pe ei înșiși nepăsării față de această lume și lucrării poruncilor lui Dumnezeu, nu au trăit în sinea lor cu înțelepciune, ci și-au afundat sufletele în adâncurile celor rele. Aceștia, neinițiați fiind, nu s-au lepădat pe ei înșiși de cele rele, ci dimpotrivă, s-au îndepărtat [de cele bune] din cauza dorinței lor de a se desăvârși și în acestea, și de vreme ce erau îmbrăcați în haina cucerniciei, s-au făcut pe ei înșiși lăcaș al cetelor demonice. Pentru aceasta și în părțile unde a rămas, un oarecare monah care avea un copil mic, pe care-l dobândise, desigur, într-un chip nedrept, nu a ezitat să-l ofere drept jertfă demonului, din cauza zgârceniei sale; însă ajutorul lui Dumnezeu a intervenit la timp și a salvat copilul. Fiindcă numai ce acel nenorocit a coborât la

* După însemnarea editorului grec, este foarte posibil ca acest encomion să fie închinat Sfântului Cuvios Iulian, cel din apropierea râului Eufrat, contemporan, de altfel, cu autorul. Pomenirea acestui sfânt se face în fiecare an pe data de 18 octombrie (n. ed. grec., p. 119).

locul cel de dedesubt, unde se spune că a fost ascuns mult aur de către cei care au făurit mormântul cel sfânt, când demonul a văzut semnul crucii, pe care-l purta copilul, nu a mai îndrăznit să-l vatăme, deoarece el a fost doborât de [Hristos], Cel care a fost răstignit! Nu-l numesc pe el părinte. Așadar, atunci când a înțeles de ce a fost împiedicat de la planul său, s-a ridicat și i-a scos crucea copilului. Din nou însă s-a auzit un glas din altar, căci de vreme ce el a fost închinat în întregime lui Dumnezeu, nepotrivit este [să fie închinat demonilor]. Când copilul s-a ridicat în chip minunat, i-a povestit toate cele ce au urmat, după cum și ajutorul pe care l-a primit el însuși de la Domnul nostru Iisus Hristos. Fapta a fost răspândită în multe locuri, încât și un sinod compus din Sfinții Părinți să se întregească pentru această temă.

Pe acestea, desigur, fraților, le pregătește nepăsarea pentru slujbă, fiindcă nu ne rugăm continuu și nu priveghem. Deoarece psalmodierea și rugăciunea, care sunt legate de gândul cel smerit, ușurează mintea de patimile cele neîngăduite și fac sufletul neînfricat pentru dorința bunurilor cerești. După cum cineva, când dialoghează cu Dumnezeu prin intermediul rugăciunii curate, pricinuieste sufletului umilință, tot așa și dialogul pe care-l are cineva cu împărații naște mândrie celor care nu au fost copleșiți în chip deplin de teama cumplită.

Dialogul cu Împăratul este cuptor și loc de ardere, arătându-i pe cei care participă vrednici sau nevrednici; cei care Îl au însă pe Domnul neîncetat în fața ochilor lor resping cu teamă cumplită alipirea înverșunată de lucrurile pe care le vedem. De aceea, fericit este cel care a respins această viață prin legătura cu mulțimea bărbaților sfinți și în ascultare față de părinții duhovnicești; fericit este cel care trăiește neîncetat viața sa cu o conștiință curată, fiindcă nu se va rușina la învierea dreptilor. Vai însă celui care are legătură cu bărbați nelegiuți și nesupuși, fiindcă un astfel de om va vedea zilele

cele amare. Separarea și samavolnicia îl fac pe om pustiu și sărac de roadele cele duhovnicești și de harisme. Cine le face pe toate cu discernământ, fericit este!

Însă fericitul Iulian, ca să se lepede pe sine însuși de lucrurile cele lumești, după cum cere asceza, s-a așezat la chilia sa. Aproape de chilia lui, se găsea chilia mea, fiindcă amândoi aparțineam aceluiași grup. Fericitul Iulian mă vizita la chilia mea, iar eu, de asemenea, mergeam la chilia lui, deoarece găseam câștig de la întâlnirea cu acest bărbat [sfânt] și mă minunam, văzând marea sa cunoaștere a adevărului față de omul cel străin. Fiindcă eu veneam de la Apus și Îl slăveam pe Dumnezeu, Care nu dorește ca cineva să se piardă, ci toți să vină la pocăință¹, [fericitul Iulian] îmi amintea de cuvântul evanghelic, care spune: „Adevărat vă spun vouă: mulți de la răsărit și de la apus vor veni și vor sta la masă cu Avraam, cu Isaac și cu Iacov în Împărăția cerurilor, în timp ce fiii împărăției vor fi aruncați în întunericul cel mai din afară; acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților”². Când suspinam, îmi spunea: „Mântuiește-ne, Doamne, de întunericul cel din afară și de plângerea și de scrâșnirea dinților. Adu-ți aminte de noi întru bunăvoința pe care ai arătat-o poporului Tău. Cerce-tează-ne pe noi cu mântuirea Ta, ca să-i vedem întru bunătați pe aleșii Tăi, să ne bucurăm de veselia poporului Tău și să ne lăudăm cu moștenirea Ta³. Adu-ți aminte, Doamne, cum Ți-ai adus aminte de tâlharul [de pe cruce], când vei veni întru Împărăția Ta⁴, și ridică trupurile noastre din morminte cu slavă, făcându-ne vrednici pentru răpirea cu dreptii în nori⁵;

¹ Cf. II Pt. 3, 9.

² Mt. 8, 11-12.

³ Ps. 105, 4-5.

⁴ Cf. Lc. 23, 42.

⁵ Cf. I Tes. 4, 17.

încât și noi să moștenim puțin din slava Ta⁶, prin mijlocirile sfinților Tăi. Amin”.

Fericitul Iulian era aspru în ceea ce privește trupul, istorit din cauza ascezei celei multe. Căci el mergea în spatele părinților, și fiindcă era neștiutor de carte, arăta râvnă pentru studiu. Acest iubitor de Dumnezeu avea o chilie în care locuia singur. În această chilie, el avea o mică cameră de dormit; dar nu suferea din cauza strâmtorării, ci și-a făcut-o pentru sine ca un mormânt, având o intrare foarte îngustă, și se ruga în ea cu lacrimi. Desigur, el confecționa cu propriile mâini armătura corăbiilor. De asemenea, [fericitul Iulian] iubea pocăința și plânsul mai mult decât orice altceva, încât cei care locuiau alături de chilia lui puteau să audă glasul plânsului său, fiindcă se tânguia precum cel care și-a înmormântat pe singurul fiu sau pe singura fiică și îi strigă ca să se întoarcă înapoi, bocindu-i. Punându-și înaintea ochilor săi păcatele sale, plângea cu durere noaptea și ziua. Noaptea dormea foarte puțin, fiindcă grija pentru răsplata [cea veșnică] îl trezea din somn cu râvnă. De asemenea, câte ispите și mahniri a suferit de la frații cei nepăsători, nu este cu putință să le spună cineva. Pe toate aceste ispите le-a trecut însă fără răutate, prin smerenie și răbdare. Era, de asemenea, foarte liniștit, cumpătat, răbdător, blând, evlavios, lipsit de bunuri, fiindcă cel care stă în pustiu cu bani va suspina și va tremura în orice loc, iar la sfârșit va deveni pradă pentru răufăcători, în timp ce acela lipsit de bunuri va fi liber de uneltiri. Fericitul [Iulian] era, de asemenea, neobosit și întru totul vesel față de treburile cele călugărești. Scârbindu-se de vorbirea cea rea, el era smerit în vorbire, în lucrări, în îmbrăcăminte, în mers. Dacă eu și cei asemenea mie ne-am trăit zilele în nepăsare, el dimpotrivă, și-a trăit în întregime zilele vieții sale în pocăință. După cum cei închiși și păziți în închisoare, atunci

⁶Cf. Is. 63, 18.

când sunt conduși la scaunul de judecată, de teamă și din cauza luptei [lăuntrice] plâng, așa și fericitul Iulian avea neîncetat în amintirea sa judecata cea înspăimântătoare a lui Hristos. Din acest motiv el plângea neîncetat, gândindu-se la Judecata de Apoi. Desigur, acolo unde există pocăință și plângere și umilință, acolo nu există neorânduială și vreo vorbă de necinste, ci rânduială și bunătate. De asemenea, el se îndepărta de vizitele cu femei, temându-se de cauzele desfătărilor trupești. Când se bătea [în toacă] pentru slujbă, [fericitul Iulian] se grăbea să ajungă înaintea oricărui frate; stând la slujbă cu privirea în jos, el era ca și cum ar fi fost în fața Scaunului de judecată al Domnului nostru Iisus Hristos.

Într-o zi, i-am spus: „Cine distruge aici cărțile?”. Fiindcă acolo unde era scris numele „Dumnezeu” sau „Domnul” sau „Iisus Hristos” sau „Mântuitorul” literele erau șterse. Fericitul [Iulian] mi-a spus: „Nu voi ascunde de tine nimic. Femeia desfrânată, atunci când a venit la Mântuitorul, a udat picioarele Lui cu lacrimile ei și le-a șters cu părul capului ei⁷. Și eu când citesc, acolo unde găsesc scris numele Dumnezeului meu, îl ud cu lacrimile mele, ca să primesc și eu de la El iertarea păcatelor”. Iar eu, glumind, i-am spus: „Dumnezeu, fiindcă este iubitor de oameni, primește starea ta, însă, te rog, fie-ți milă de cărți”. Iar el a răspuns: „Inima mea nu se răcorește, dacă nu plâng în fața Domnului și Dumnezeului meu”. Desigur, el s-a nevoit cu râvnă pe acest pământ douăzeci și cinci de ani; prin acest chip, și-a încheiat viața sa în Domnul, trăind în prigonire și în ascultare, astfel încât să devină vrednic pentru fericirea [veșnică]: „Feriți cei săraci cu duhul, că a lor este Împărăția cerurilor; fericiți cei prigoniți pentru dreptate, că a lor este Împărăția cerurilor”⁸. Ochii mei însă au vărsat lacrimi pentru fericirea acestui om.

⁷ Cf. Lc. 7, 38.

⁸ Mt. 5, 3, 10.

Acest fericit a spus cândva unui frate: „Un frate dorește să intre în adâncurile pustiului ca să-i găsească pe bărbații cei virtuoși. Sfătuiește-mă, de dragul Domnului: să merg împreună cu el sau nu?”. Fratele, știind bine că el este un om al lucrării, i-a spus lui: „Este mai bine să te nevoiești și să tinzi spre desăvârșire în liniște; să cauți să cunoști cele despre lucrurile cele neînsemnate și nesigure, cutreierând pentru aceasta pustiul, aceasta nu este de trebuință”. Fericitul l-a întrebat: „Ce este desăvârșirea? Ce sunt lucrurile cele neînsemnate și nesigure?”. Iar fratele i-a răspuns: „Desăvârșirea este sfârșitul fiecărui cuvânt și al fiecărei fapte; fiindcă scris este: «Teme-te de Dumnezeu și păzește poruncile Lui»⁹. Acestea care se petrec cu fiecare dintre noi în această viață, fie cele triste, fie cele fericite, au un sfârșit; pentru aceasta și timpul se va termina. Însă toate cele care urmează după plecarea noastră din această viață sunt fără de moarte. Să avem în mintea noastră ziua judecății, ca desăvârșirea să devină preocuparea noastră de dragul Domnului. După cum doi oameni care pornesc spre un pământ îndepărtat, și de vreme ce unul dintre ei arată nepăsare față de celălalt, începe să-i întrebe pe cei pe care îi întâlnește despre ce va vedea în drumul cel îndepărtat. Aceștia îi vor răspunde: „Un drum aspru”. Iar după acest drum aspru, acesta va întreba iarăși alți trecători despre drum. Iar aceștia îi vor răspunde: „Pământ plin de verdeață”. Tovarășul său însă, văzându-l că întreabă cu interes despre drum, îi va spune lui: „Încetează, prietene, să întrebă fără încetare despre cele pe care le vom întâlni în drumul pe care-l străbatem ca niște drumeți grăbiți; gândește-te că viața omului se aseamănă cu drumul. La aceasta trebuie să ne gândim mai mult, adică nu numai la cele pe care le întâlnim pe drum, ci la cele care se vor întâmpla nouă după acest drum. Să cercetăm cum trebuie să locuim în pace în acea țară, unde, după

⁹ Eccl. 12, 13.

sfârșitul vieții noastre și al drumului de aici, vom rămâne veșnic”. Unde va fi odihna noastră în acea viață? Și care va fi partea noastră? Spre adâncuri sau spre cele înalte? Spre odihnă sau spre dureri? În întuneric sau în lumină? În foc sau la răcorire? La acestea să se gândească duhul nostru și gura noastră pe acestea să le strige. De la o asemenea îndeletnicire să nu se îndepărteze inima noastră, atât [timp] cât suntem în această viață trecătoare. Pe cei care doresc să ne pună piedici de la o asemenea îndeletnicire, să-i nesocotim, fiindcă s-au făcut pentru noi pricină pentru înșelăciune și pierdere. Nu este posibil ca cineva care a trecut la [viața] de dincolo să se întoarcă din nou în această viață de aici.

Să ne îngrijim, copile al meu, cum trebuie să ne înfățișăm cu îndrăzneală [în fața] Împăratului slavei și să arătăm râvnă și să ne oferim pe noi înșine iubirii Sale de oameni, ca să ajute neputinței noastre atunci când ne vom dezbrăca de orice îmbrăcăminte omenească. Fiindcă trebuie ca noi, de vreme ce am părăsit toate, să plecăm acolo. Dacă nu avem neconținut în mintea noastră judecata viitoare, nu ne va fi deloc de folos descoperirea faptelor ascunse și nevăzute. Ai auzit cândva de Ieroboam, fiul lui Nebat, care a păcătuit în Israel, și de mânia care a venit asupra lui de la Domnul și cum el nu s-a pocăit pentru cele rele¹⁰. Ai auzit și de Ghehazi, care a fost pedepsit pentru păcatele sale ascunse și cum nu și-a îndreptat purtarea; altminteri nu ar fi fost lăsat să plece de la învățătorul său plin de lepră¹¹. Fiindcă celui care l-a curățat pe Neeman, comandantul Siriei, prin cuvântul Domnului, de o astfel de boală¹², i-ar fi fost mai simplu să-l izbăvească pe ucenicul său de o asemenea nenorocire. Să avem în mintea noastră sfârșitul vieții prezente, astfel încât așteptarea cu teamă a celor care vor veni să trezească mintea noastră care

¹⁰ III Rg. 13, 1-3 și 33.

¹¹ Cf. IV Rg. 5, 20-27.

¹² Cf. IV Rg. 5, 14.

doarme pentru lucrarea și păzirea faptelor bune. Deoarece viața noastră este mai iute decât un alergător¹³. Atunci când în această viață de aici ne slăvim și stăpânim, aceasta nefăcându-se, desigur, potrivit voii Celui care îi va judeca pe cei vii și pe cei morți, atunci la nimic nu ne folosește slava acestei vieți trecătoare, când vom pleca acolo. Să plângem, așadar, plini de teamă și de cutremur, că poate din neglijență pentru viața de aici, să nu ne găsim acolo jos, deoarece am supărat pe Împăratul slavei, și să stăm în întunericul cel din afară. Nu este cu puțință atunci când vom pleca acolo să ne izbăvim de chinuri. Nu este cu puțință ca cel care a fost întemnițat pentru greșelile sale să se elibereze de lanțurile cele grele. Căci acolo există focul cel nestins, și viermele cel fără de moarte, și șarpele cel întunecat al iadului, și plângere multă, și suspin, și scrâșnirea dinților. Suferințele nu au acolo sfârșit. Nu există izbăvire de acestea după moarte, cum nici chip sau mijloc prin care cineva să fugă de pedepsele cele aspre. Acestea sunt cu puțință să fie depășite acum, dacă ascultăm glasul Domnului și Dumnezeuului nostru, Care din iubirea Sa de oameni nemăsurată a propovăduit și ne-a învățat prin El Însuși despre desăvârșirea fiecărui cuvânt și a fiecărei fapte, încât, dacă vom deveni ascultători Lui, ne vom izbăvi de pedepse și ne vom învrednici de cele bune.

Este de trebuință să păzim cuvintele Domnului cu multă smerenie, fiindcă păzirea poruncilor Sale este desăvârșirea, iar cei care au devenit râvnitori față de poruncile lui Dumnezeu, aceștia cu adevărat au înaintat în desăvârșire, așteptându-L cu inimă sinceră și purtând gândul lor de zi cu zi spre prezența cea slăvită a Sa, când El va sta pe tronul slavei Sale, când va separa pe cei drepecți de cei păcătoși și va răsplăti fiecăruia potrivit faptelor sale¹⁴. Să păzim iubirea, așadar, copile al meu, cu sinceritate; și de vreme ce vom reuși aceasta

¹³ Cf. Iov 9, 25.

¹⁴ Cf. Mt. 16, 27.

prin virtuți, să ne învrednicim să stăm de-a dreapta Fiului Celui Unuia-Născut al lui Dumnezeu. Inima noastră se va bucura, iar bucuria noastră nu va fi luată de la noi de nimeni¹⁵.

Fratele, de vreme ce a primit cu mare râvnă povățuirile, a rămas răbdător în liniște, mulțumind Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia I se cuvine slava, în vecii vecilor. Amin.

¹⁵ Cf. In 16, 22.